

В. Д. Міщанин

Малі Будища

МАЛІ БУДИЩА – село Зіньківського району Полтавської області. Малобудищан. сільс. раді, окрім М. Б., підпорядк. села Безруки, Глинське та Хижняківка, які раніше були малими осередками гончарства Опішнян. гончар. р-ну. М. Б. знаходяться на правобережжі Ворскли (притока Дніпра), за 40 км від райцентру та за 45 км від обл. центру, на Пд. прилягають до смт Опішня. Площа 2,76 км². За переписом насел. 2001, у Малобудищан. сільс. раді проживали 775 осіб (з них у М. Б. – 548, Глинському – 224, Хижняківці – 3 особи); станом на 2017 – 792 особи; переважно українці. Побл. с. Глинське (позначене на карті, яку 1660 уклав франц. фортифікатор Г. де Боплан) проходить пд. лінія Більського городища. Зафіксовано дві версії походження назви М. Б. (раніше: Будочки та Малі Будищечки), які засн. у 1-й пол. 17 ст.: від місця, де видобували селітру, або поташ – «буди»; від «будок», у яких мешкали переселенці з Пд. Село належало до Опішнян. сотні; 1648–49, 1687–1782 – до Гадяц., 1649–62, 1672–87 – Полтав., 1662–72 – Зіньків. полків. Мешканці брали участь у Визв. війні під проводом Б. Хмельницького. Від 1781 – у складі Миргород., 1803–1923 – Зіньків. пов.; 1781–96 – Черніг. намісництва; 1796–1802 – Малорос., 1802–1925 – Полтав. губ. 1859 було 216 дворів, мешкали 1259 осіб; 1863 – відповідно 236 і 1351; 1900 – 320 і 1509. У 1865 відкрито церк.-парафіял. школу. 1887 зведено дерев'яну церкву Різдва Богородиці (нині діє реліг. громада УПЦ МП), на поч. 20 ст. – земську школу (нині приміщення сільс. ради, б-ки та пошти). У М. Б. і Глинському та їхніх околицях є значні поклади гончар. глини. Здавна у цих селах жило багато гончарів, теслярів, шевців, кравців і ткачів. 1893 у М. Б. діяли 63, наприкінці 19 – на поч. 20 ст. – 32, на поч. 1910-х рр. – 76, у серед. 1920-х рр. – 73 гончар. господарства. Під час воєн. дій наприкінці 1910-х рр. влада неодноразово змінювалася, наприкінці 1919 остаточно встановлено більшовицьку. Однак ще понад 2 р. діяв повстан. загін глин. отамана П. Бея. 1923–30 – село Полтав. округи; 1932–37 – Харків. обл.; 1923–62 – Опішнян. р-ну. 1926 у Малобудищан. сільс. раді проживали 1894 особи. Під час голодомору 1932–33 у М. Б. померли понад 900 осіб, 1937–39 сталін. влада репресувала 68 осіб. У 1930-х рр. у Глинському більшовики зруйнували муров. Преображен. церкву, яка була споруджена 1888. Колективізація, розкуркулення, репресії негативно позначилися на місц. гончарстві. Через мало- та безземелля, а також жорстку конкуренцію провід. гончар. осередку – Опішні чимало гончарів змушені були йти на заробітки в Пд. губернії України. У 1930-х рр. у М. Б. засн. філію Опішнян. артіль «Червоний гончар» і колгоспну гончарню. Від 6 жовтня 1941 до

18 вересня 1943 – під нім.-фашист. окупацією. Під час визволення села загинули 440 рад. воїнів (є брат. могила, на якій встановлено пам'ятник), на фронтах 2-ї світової війни – 235 малобудищан. У 2-й пол. 1940-х рр. відбулося пожвавлення гончар. промислу, однак до кін. 1960-х рр. майже всі гончарі-кустарі припинили діяльність через великі податки, переслідування від фінагентів і примус. держ. позички. Нині у М. Б. також функціонують заг.-осв. школа, дитсадок і Будинок культури. Встановлено пам'ятні хрести жертвам голодомору та на місці колиш. перших 2-х церков. У М. Б. народилися майстер худож. різьблення на дереві, засл. майстер нар. творчості УРСР В. Гарбуз, гончарі І. Дацінька, А. Герасименко, І. Герасименко, П. Пічка, майстер худож. кераміки А. Каша та його сестра живописець М. Назарчук, майстрині керам. розпису М. Бондаренко, М. Боярчук, Г. Канівець, З. Линник, живописець, графік, художниця театру С. Єрмакова, майстриня худож. вишивки В. Мордіна; у Глинському – бандурист, кобзар 19 ст. Ф. Гриценко (Холодний). Із М. Б. пов'язані життя та діяльність живописця, іконописця П. Кононенка. Малоперещепин. і Глинян. гончарні осередки досліджували І. Михайлець, А. Зайкевич, І. Зарецький, Я. Риженко, О. Клименко, Ю. Лащук, О. Пошивайло та ін.

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Бобринский А. А. Свѣдѣнія о различныхъ курганахъ и земляныхъ сооруженияхъ, находящихся въ Зѣньковскомъ уѣздѣ Полтавской губерніи въ окрестностяхъ села Глинища и на границе Полтавской и Харьковской губерній // Отчетъ археол. комиссіи за 1895 г. С.-Петербургъ, 1897;
2. Списки населенныхъ мѣстъ Зѣньковского уѣзда Полтавской губерніи (По даннымъ подворно-хозяйственной земской переписи 1910 года). П., 1913;
3. Міщанин В. Словник гончарів Глинського, Малих Будищ, Старих Млинів, Хижняківки. Опішня, 1999;
4. Його ж. Північна група малих осередків гончарства Опішненського гончарного району (друга половина XIX–XX століття). Опішня, 2005;
5. Його ж. Храми землі нашої: Церква Різдва Пресвятої Богородиці у Малих Будищечках. П., 2006;
6. Зіньківщина: Істор. нариси. П., 2006;

7. Міщанин В. Храми землі нашої: Церква Преображення Господнього у Глинському. Миргород, 2008;
8. Його ж. Малобудищанське колгоспне гончарство (1930-ті – 1950-ті роки). Миргород, 2010;
9. Зіньківщина, рідний край: Істор. огляд. П., 2013.

Бібліографічний опис:

Малі Будища / В. Д. Міщанин// Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2018. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-65844>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).